

Tworząc pracę doktorską, nie sądziłam, że tematyka, którą podejmę, będzie tak aktualna i bliska terytorialnie. Tocząca się za wschodnią granicą Polski wojna w Ukrainie jest niestety przykładem tego, że konflikty zbrojne – a przede wszystkim towarzyszące im ból i cierpienie to coś, co dzieje się tu i teraz. Dlatego też temat traumy powojennej nie może zostać pominięty przez sztukę, która nie tylko pozwala spojrzeć na niego z szerszej perspektywy, ale przede wszystkim pomaga wyjaśnić towarzyszące mu zjawiska i szereg silnych emocji. Niniejsza dysertacja jest próbą podjęcia dyskusji na temat wojny i traumy. Ujawnia ona nowe pole wypowiedzi artystycznej w kontekście sztuki relacyjnej z udziałem weteranów wojennych oraz uczestników misji zagranicznych w krajach objętych konfliktami zbrojnymi. Jak mawiał jeden ze znanych artystów grafik i rysownik Paweł Warchoł – największą katastrofą ludzkości jest zniszczenie Wieży Babel [...], a potem według Biblii zaczęło się wielkie pomieszanie języków¹. Te słowa stały się dla mnie inspiracją i motywacją do tworzenia pracy. Podjęłam wyzwanie artystyczne i badawcze, stawiając sobie dwa zasadnicze pytania – Czy są obszary w sztuce, które nie zostały odkryte? Czy da się uzyskać wiedzę, komunikat bez narażenia na ponowne przeżywanie traumatycznych sytuacji? Niniejsza rozprawa jest odpowiedzią na poruszane przeze mnie kwestie w materii sztuk wizualnych. Ma ona niewątpliwie charakter interdyscyplinarny, w którym głównym narzędziem badawczym staje się fotografia, ale nie jako produkt końcowy, lecz jako forma elektronicznego szkicownika. Ten wspomniany cyfrowy szkicownik stworzony został przez uczestników projektu i stał się podstawą do stworzenia cyklu obrazów. Co jednak istotne, nadał nowe znaczenie sztukom wizualnym. Fotografia jako szkic, dokument, treść. Malarstwo jako działanie nie wprost mające na zadanie syntezy dwóch światów, nadawca komunikatu i odbiorca. Działania wizualne są tutaj rodzajem pomostu, sposobu zmaterializowania tego, czego nie jesteśmy w stanie osiągnąć w sposób werbalny. Zmieniła się moja funkcja jako artysty. Z twórcy kompletnego, dla którego od początku do końca dzieło jest zależne zmieniłam się w prowodyra-kreatora sytuacji. Nastąpiło przeniesienie częściowego aktu twórczego na osoby trzecie.

Praca składa się z dwóch części. Pierwsza – praktyczna to zbiór dziewiętnastu obrazów wykonanych w technice akrylu na płótnie, podzielonych na 3 cykle. Podział został dokonany ze względu na treści materiału fotograficznego. Pierwszy zbiór prezentuje odznaczenia i gremia, drugi dotyczy przedmiotów osobistych, z kolei trzeci jest cyklem pejzaży. Druga część pracy zawiera rozważania teoretyczne, a także opis przebiegu działań. W pierwszym rozdziale tej części przyglądam się teorii z zakresu sztuki zaangażowanej społecznie. W drugim poruszam tematy związane z naukami społecznym, nakreślam specyfikę środowiska. Trzeci rozdział poświęcony jest całemu procesowi twórczemu oraz opisowi dzieł artystycznych. W tej części uzasadniam wybory, jakich dokonałam i zamieszczam wnioski i rezultaty moich badań.

Abstract

When creating my dissertation, I did not think that the topics I would take up would be so topical and close to the territory. The ongoing war in Ukraine beyond Poland's eastern border is, unfortunately, an example of the fact that armed conflicts - and, above all, the pain and suffering that accompany them - are something that happens here and now. Therefore, the topic of post-war trauma cannot be ignored by art, which not only allows you to look at it from a broader perspective, but, above all, helps explain the accompanying phenomena and a range of strong emotions. This dissertation is an attempt to discuss war and trauma. It reveals a new field of artistic expression in the context of relational art involving war veterans and participants in foreign missions in countries of armed conflict. As one well-known graphic artist and illustrator Pawel Warchol used to say - the greatest catastrophe of mankind is the destruction of the Tower of Babel [...] and then, according to the Bible, the great confusion of languages began¹. These words became my inspiration and motivation to create work. I took up the artistic and research challenge, asking myself two fundamental questions - Are there areas in art that have not been discovered? Is it possible to obtain knowledge, a message without being exposed to re-experiencing traumatic situations? This dissertation is a response to the issues I raised in the matter of visual arts. It is undoubtedly interdisciplinary in nature, in which photography becomes the main research tool, but not as a final product, but as a form of electronic sketchbook. This aforementioned digital sketchbook was created by the project participants and became the basis for a series of paintings. Importantly, however, it gave a new meaning to the visual arts. Photography as sketch, document, content. Painting as a non-direct action aimed at synthesizing two worlds, the sender of the message and the receiver. Visual actions here are a kind of bridge, a way to materialize what we are not able to achieve verbally. My function as an artist has changed. From a complete creator, for whom the work is dependent from beginning to end, I changed into a provocateur-creator of the situation. There has been a transfer of the partial creative act to third parties.

The work consists of two parts. The first - practical - is a collection of nineteen paintings made in the technique of acrylic on canvas, divided into 3 cycles. The division was made due to the content of the photographic material. The first collection presents decorations and gremos, the second deals with personal objects, while the third is a series of landscapes. The second part of the work contains theoretical considerations, as well as a description of the course of action. In the first chapter of this part, I look at theory in the field of socially engaged art. In the second, I touch on topics related to the social sciences, outlining the specifics of the environment. The third chapter is devoted to the entire creative process and the description of artistic works. In this section I justify the choices I made and include the conclusions and results of my research.